

UN MANUSCRIS DE TINEREȚE AL PROFESORULUI G. I. TOHĂNEANU

Printre manuscrisele păstrate de Profesorul G.I.Tohăneanu se află cel pe care îl reproducem alăturat în copie foto și pe care încercăm să-l comentăm minimal. Cele mai multe manuscrise pe care Profesorul le-a păstrat conțin inegalabilele traduceri din opera lui Vergiliu, manuscrise care depun mărturie despre cunoașterea impecabilă a limbii latine, despre inventivitatea lexicală a Profesorului și despre capacitatea sa de găsim directă a soluțiilor optime în ce privește versificația și imaginile traducerii.

Manuscrisul de față (formularea din titlu – **de tinerețe** – va fi imediat justificată) face parte din arhiva „de suflet” a Profesorului, pentru că păstrarea lui nu se justifică altfel din anii 1955-1960, când, probabil, l-a conceput autorul. Erau anii „debutului” său didactic la Universitatea din Timișoara, ani în care a început să publice comentarii pertinente despre poezia românească. Manuscrisul este format din 7 (șapte) file format A4, scrise cu cerneală albastră, file numerotate în colțul din dreapta sus cu creionul (probabil după ce manuscrisul a fost considerat ca încheiat). Presupunerea noastră că numerotarea a fost făcută ulterior încheierii manuscrisului se bazează și pe faptul că textul a fost revăzut sigur, iar intervențiile în text sunt făcute cu același tip de creion (posibil cu același creion) cu care sunt numerotate paginile. În afara celor 7 file numerotate, manuscrisul mai are două file (la începutul lui) nenumerotate (cărora le vom spune **a** și **b**) și care fac iarăși dovada că textul manuscrisului este din tinerețea Profesorului. Manuscrisul nu are titlu, dar se poate deduce ușor din conținutul său că este o formă incipientă a comentariilor despre limba și stilul operei poetice a lui Tudor Arghezi. Câteva cuvinte despre filele nenumerotate. Textul incipient

al unui comentariu despre poezia argheziană a fost abandonat la mijlocul filei **b**. După formulările de pe filele **a** și **b** se vede că Profesorul n-a fost mulțumit de felul în care debutase comentariul său despre Arghezi. Multe aprecieri exprimate prin adjective superlative, rânduri șterse, repetiții nepotrivite stilului Profesorului determină renunțarea la acest început de comentariu. Iată câteva sintagme: „conținut, prin adâncime și vastitate, tulburător”, „marele poet a fiert și a strecurat densele ei sucuri [ale limbii, n.n.]”, „ungherele tainice – de o tainică frumusețe – ale limbii”, „limpezi și mândre cupole, cu largi și profunde ecouri” etc.

Cele 7 file numerotate sunt acoperite de scrisul, ușor înclinat spre dreapta, al Profesorului pe o singură față, cu excepția filelor 2 (unde, pe verso, este transcrisă o strofă dintr-un poem arghezian) și 7 (în care, pe verso, se încearcă o concluzie a comentariului din articol). Calitatea hârtiei, „ezetarea” în unele formulări și, mai ales, confruntarea cu viitoarele exegeze stilistice despre poezia lui Arghezi ne întăresc convingerea că e un manuscris **de tinerețe**. Unele formulări despre ritmul arghezian, despre sintaxa poeziei argheziene (dislocările sintactice, densitatea exprimării, contragerea prin participiu, gerunziu sau adjectiv) au fost reluate (de cele mai multe ori ca idee) în studiile ulterioare despre Arghezi: *Elemente de sintaxă poetică în stilul lui Tudor Arghezi*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 1, *Sintaxa poetică a lui Tudor Arghezi. Ordinea cuvintelor*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 2 și *Sintaxa operei poetice a lui Tudor Arghezi* (text definitiv în volumul **Dincolo de cuvânt**, București, 1976, pp. 152-181). Corecturile sunt puține, în general exemple din opera poetică argheziană, adăugate textului, care vin să întărească formulările exegetului. Cu creionul sunt subliniate formulările esențiale (probleme care formează osatura comentariului) și unele din vocabulele și sintagmele poetului, care sunt discutate de Profesorul G. I. Tohăneanu. Manuscrisul este valoros și interesant prin valoarea sa documentară, oferind celor interesați o mostră din laboratorul de lucru al Profesorului.

Prof. Ligia Tohăneanu

Versul argeșean are, în istoria propriei româ-
 nesti, o situație deosebită: Rar, sau trecut, poet,
 care să fi fost, în același timp, blamat și
 adorat, la aceeași tensiune. Un contrast, prin
 aducime și vastitate, tulburător, Argeșul l-a
 învesmântat în struci de o, până la el,
 nemăsurabile originalități. Marele poet a suferit
 unei ruli violente limbă, a făcut și a strecurat
 sensle ei neuri, cu mior - de sarie și brade -
 reavă, și - fribund aceste esente tari - a
 "preschinitat venind" lor mti. o micie strălucitoare
 și suavă.

Calitatea cerebrală a stilului argeșean
 este densitatea. Foarte multe - și multe
 poezii - opere, rimici și cu vorbe erom - ca
dimensiune Argeș, et o operă caș, cu vorbe
 marinate și putine. At Argeș tairie - de
 tairie frunzătoare ale limbii - Argeș: le
 pabrute și le criticiera; în sfirtene,
inlegind - în supletul hitura și gino pe
Negorul Moștea, - toarta ciulente și hor, toare
 și blesteme !

' damura limbii popoului - amato și lacrima
Cosmiana și ca florice de colt fricanta și caravate
stemi carpatin - și frunzile de în toarta și caravate
arciind și în lung și mănuie capole, și larg și profunde ecouri.

Dalta și miștră, plugul și cocămul —
sunt unelte pe care poetul și le ar vrea ale sale.
~~Cuvântul e pe ca maramă și pe ca pânză;~~
~~poetului, Cuvântul e asemenea fier — miezul,~~
e ~~precum~~ fieroasă, sub crustă, rămasă.

Cuvântul — îmbătrânit și increment —
rostit de sute de generații — e istovit și stors ?
Nu! Poetul îl adălușește și îl împănă,
și se poartă ^{cu} ~~prudență~~ ^{cu} ~~și~~ și îi răsare rugina
și — privesc și stăruie — îl
primenesc și îl encheșez, și — e
redare, și spulberă flăcări, și îngheț
și și țigare.

Și mi-ai fi vealul lui
A flăcări rătăci ce pot să ...

Statute isi arata puterea ca consiliu
si a sava nopti e ca un zmeu ogot
Pe car framintandu l meste s' n dral
La magetis pehanul, la-o jumei, s' cinglat.

Cp: Si rătăcase, cu martori, propoziții și propoziții
Căină cadaveră schimbare și și căință peșteră
și dacă mă s' locuie, toată s' stăruie,
și fii - a dona oasii, în pres, propoziții

Cp: tp: Si istorite - staga de unu: so de covezi
Ma te m. furo simili, atomi: di nu ma veg.

Sp. (vici): { Atunci aiata frauce si ingosita dnda,
Un ners trngai altul no. Ta detine cunda.
Peculia de beqna egite di p. plouape
Fuzje - u cubaneic de tziu si si coge

Coment

atata respect de sensuri

Stratania - implicatio de restab. relatib. logice,
si timp sublimoz di m. m. puteti deprocedi
semnificati

Aucun dand de face vedita sa cauti. in daturul
a unu vete uccombant in mol obionuit propositional

Est. ca o florie, anume infloriti
Mimile rade, care s-au deschis

Scw. const. part. atesta animo preferita

- Si tu, straducit cu palma gura si tace
- Atangati penta lu citara gubite
- Si ochi pling, dar pling si ma. adaci vrona
ca pling minia - a corada offata, susonio.
- Sindeti flaminzi desalti si gra [voti, cel...]

Tu te-ai pierdut din drumul lui
 Ca o sursă de fân, trântă
 Și promisiuni la [...] facile.
 Pare a fi fost ca să mă amănă.

Colo. ob-dub: intron: O tunc sloa a rida și e nememtoare.
 O lectură mătută, sușof, din la exhorvoni;
 pri' conf. val. suit, pri' conf. obid - sub;

Munde, cadlucă de coporae
 Altar de soini, sate, de son;
 Cae mi s'afel. // placae meabau
 Le te mabte cu mios de flon...

De locaeca s'are conpl. sup. du onbr. subor pri'
 cony'. con travag' omelul legv. canu, depri'
 in foabul cō prog. meye la... cony';

Que - o s'ă vie, lungul țeu de așare
 La - l' canu' s'ă u' s'ă s'ă flō cal) ?

Ancasti Talantun' nebroumbi a ontela oșșage
 M. inculca' propri' o vitate nevoros' res subitudo;
 scabito s'ă m' ca zmito unetore, (ia) adverbial
 de comparatie (ca) este izolat de termenul de
 comparatie:

- Căto' s' urci' m' tunc' ca pru - un tura o scara
- Pru' aer' tunc' - i' despartit de ore
- Ca - de muream' lor - veste șarape
- Era' - ca ge o blamie de purpura - o scamie.

Deordurabil' subitac' este pelucit
 pri' amman' " roșu lui; (pri' muregan' d'ub,
 s'ă - a l'at pe sus cu șoagui, de l'ucist' s' murec'
 de la capma s' l'ugui, de d'ati. o poruncă

scrierul argheian este descris de bogat, dar nu insusindu-se
 unor numeroase urme personale (cf. Eminescu),
 cur, surs, scormonita si silite sa a devalorize aducinat
 semantice, si i valoarei valentile hainic. Difacera
 lexicala argheian, cuprinsa de sibi de de ca de legatit cu
 suctan a, ~~ca de sibi de~~ ~~in conditii~~ ~~apara~~ ~~partina~~ ~~a~~ ~~astfel~~
 el ~~de sibi de~~ ~~scum~~ ~~prezinta~~ ~~conditii~~ ~~ale~~ ~~cur~~;
~~amb~~ ~~de~~ ~~cur~~ ~~de~~ ~~un~~ ~~de~~ ~~si~~ ~~in~~ ~~regat~~
 un ex: - un crumpet de munte [= o leaca de munte]

in, el:

Am reflectat sub
Ardeu... de lumina!

Indiferent
 de urzile
 Dade du
 nascau -
 (Muzey)

- Nascut intr un crumpet de soare [- fante] / o fantom de juncut
- Asteg crumpet aici de juncut [sove; omeu]
- si cantu bunici sub lacuna de soare, Crumpet de carne, piunde - u si anta uita [Ardeu]
- Doamne, fa-i bontei in soare intr un colt de tani veche Nu mai uald de u: flou si ngust ut o usche
- Si-u pitor, un ochi de go - Cu o lumie cit f chibritel Cu un crumpet e: Sa-u capo [tu uico cu Ardeu] Caut tan a ne formatie

Problema de lectura

A vad dga sa sece (si aici) au era hirtie
 Marca uici un fol de seule) si uici leten destale
 boou Cu un crumpet de alfabet / Regrasa uici de dca
 (Cu un propat de alfabet)

Atita ce pt abita sub
 Atita dga la un crumpet! (de uici de
 Prato)

